

JURNAL EKONOMI MALAYSIA

Universiti Kebangsaan Malaysia

44. 2010

Makalah/Article

- Havati Jaar**
Ruzita Abdul Rahim
Mohd Hasini Yaacob
Izani Ibrahim
Stock Return and Inflation with Supply and Demand Shocks: Evidence from Malaysia 3 – 10
(Palangan Saham dan Inflasi dengan Kajian Pemintaan dan Persembahan: Kes di Malaysia)
- Mansor Jusoh**
Antoni
Nurain Mohd Asri
Integrasi Kadar Palangan dan Kebolehgunaan Deposit Perbankan Islam dengan Deposit Perbankan Konvensional 11 – 21
(Rate of Return Integration and Substitutability of Islamic Banking Deposit with Conventional Banking Deposit)
- Hafizah Harnad Ahmad Khan**
Jusni Abubillah
Saving Determinants in Malaysia 23 – 34
(Penentu Tabung di Malaysia)
- N.A.M. Nazeem**
Hui-Bon Tan
Siti Hamidah Mohd
Exchange Rate Regime, Exchange Rate Variability and Flows of Malaysia's Foreign Trade 35 – 49
(Rejim Kadar Pertukaran, Variabiliti Kadar Pertukaran dan Aliran Perdagangan Antarabangsa Malaysia)
- Tanaz Sarnidi**
Ripple Malaysia Predictability: Do Currencies and Prediction Horizon Matters? 51 – 60
(Ketepatan Ramalan Ringgit Malaysia: Adakah Mata Wang dan Peringkat/Pemilihan Peringkat?)
- Zulkifly Osman**
Ishak Yusoff
Abu Hassan Shaari Mohd Nor
Inflasi Berdasarkan Mengikat Ketertarikan dalam Pasaran Buruh Malaysia 61 – 71
(Calibration Inflation based on Malaysian Labour Market Indicators)
- Mohd Adib bin Ismail**
Mansor H. Ibrahim
Mohammed Yusoff
Mohd-Fisal Zainal
Does Firm Size Matter for the Financial Constraint? 73 – 81
(Adakah Saiz Firma Penting Kepada Kelangkaan Kewangan?)

Integrasi Kadar Pulangan dan Kebolehgantian Deposit Perbankan Islam dengan Deposit Perbankan Konvensional

*(Rate of Return Integration and Substitutability of Islamic Banking Deposit with
Conventional Banking Deposit)*

Mansur Jusoh

Universiti Kebangsaan Malaysia

Aswani

Universitas Bang Hala, Indonesia

Norsiah Md Azri

Universiti Kebangsaan Malaysia

ABSTRAK

Sistem perbankan di Malaysia agak unik dalam arti kata antara banyak beberapa negara perbankan Islam dan perbankan konvensional wujud bersama-sama dalam satu sistem. Perbedaan prinsip dan amalan dalam urusan deposit perbankan Islam dan perbankan konvensional menjadikan deposit masing-masing berbeza. Kajian ini menggunakan kaedah sebab-menyebabkan Granger yang menguji dua kemungkinan untuk menganalisis perhubungan antara kadar bunga deposit perbankan konvensional dengan kadar pulangan deposit perbankan Islam di Malaysia. Kajian ini juga meneliti kebolehgantian antara deposit perbankan Islam dengan deposit perbankan konvensional. Kebolehgantian diukur dengan menggunakan sistem persamaan bahagian perincian deposit tabung dan deposit beransur bagi kedua-dua kategori perbankan dan dianggarkan dengan kaedah SUR. Kajian mendapati wujud hubungan kointegrasi antara kadar bunga dengan kadar pulangan bagi deposit yang sama tempoh matang. Walaupun kadar bunga lebih mempengaruhi kadar pulangan dalam jangka panjang, namun perubahan kadar bunga bukanlah sesuatu-mata faktor yang menjelaskan perubahan jangka pendek kadar pulangan deposit perbankan Islam. Kajian juga mendapati deposit perbankan Islam lebih sejolih berkaitan berbanding deposit perbankan konvensional. Deposit perbankan Islam dan deposit perbankan konvensional yang sama tempoh matang adalah pengganti lemah antara satu sama lain sehingga dapat diramalkan bahawa deposit perbankan Islam bukanlah alternatif pengganti yang baik sebagai pengganti dan boleh menjadi alternatif kepada deposit perbankan konvensional.

Kata Kunci: integrasi; kadar pulangan; kebolehgantian; sebab-menyebabkan Granger; SUR

ABSTRACT

Banking system in Malaysia is unique in the sense that it exists in a few countries in the world whereby Islamic banking and conventional banking coexist in a single system. Differences in banking principles and practices render Islamic banking and conventional banking deposits not exactly similar. This study conducts Granger causality test to analyze the relationship between rates of interest on deposits of conventional bank and rates of return on deposits of Islamic bank in Malaysia. This study also investigates degree of substitutability among various categories of deposits offered by Islamic and conventional banks. For this purpose a system of demand share for deposits, comprising of both saving and time deposits, is estimated using SUR. The study found that cointegrating relationship exists between the rates of interest and the rates of return for deposits of the same maturity. Although rates of interest are more likely to influence rates of return in the long run, their changes are not the only factor that explain short run changes in the rates of return on deposits of Islamic banking in Malaysia. The study also found that the demand for Islamic banking deposits is more elastic with respect to wealth compared to that of conventional banking. Islamic banking and conventional banking deposits of equal maturity are found to substitute each other; hence it can be concluded that the deposits of Islamic banking are not only complementing but also can substitute and serve as alternative to deposits of the conventional banking.

Keyword: integration; rates of return; substitutability; Granger causality; SUR

PENGENALAN

Perbankan bermaksud syarikat (perbankan Islam), atau beroperasi di Malaysia dengan perubahan tersebut bank Islam pada tahun 1983. Kekeliruan perbankan Islam dalam sistem perbankan Malaysia semakin ketara apabila bank-bank konvensional juga mula menawarkan khidmat perbankan Islam masing-masing pada awal tahun 1990-an. Beberapa bank konvensional seterusnya melaporkan kepada bank subsidiari. Kini perbankan Islam terdiri daripada bank-bank Islam, bank subsidiari dan khidmat perbankan Islam di bank-bank konvensional. Secara rasminya perbankan Islam telah muncul sebagai komponen penting dalam sistem perbankan di Malaysia. Pada akhir tahun 2007, jumlah deposit perbankan Islam menyumbang sebanyak 13.5% kepada keseluruhan deposit sistem perbankan pada tempoh tersebut.

Kewujudan kedua-dua perbankan Islam dan perbankan konvensional dalam satu sistem perbankan semestiah segara adalah sesuatu menarik untuk diteliti. Beberapa negara Islam memilih untuk sama ada menggunakan perbankan Islam sepenuhnya, misalnya Iran, Sudan dan Pakistan atau perbankan konvensional sepenuhnya (Bank Negara Malaysia 1999). Malaysia memilih campuran perbankan Islam dan perbankan konvensional yang masing-masing beroperasi berdasarkan prinsip dan amalan yang berbeza, baik dari segi pengambilan deposit mahupun dalam aspek perbiasaan.

Perbankan Islam menawarkan deposit berdasarkan prinsip syariah. Uraian deposit perbankan Islam mengguna pakai kontrak al-Wa'iy'ah dan al-Mudharabah. Berdasarkan kontrak ini kadar palangan bagi deposit tidak ditetapkan awal. Kontrak hanya menetapkan kadar perkhidmatan sedang tetapi bukan kadar palangan bagi deposit. Oleh sebab itulah adalah tidak pasti, maka kadar palangan bagi deposit juga adalah tidak pasti. Kadar palangan hanya diketahui setelah urusan direalisasikan. Sebaliknya perbankan konvensional beroperasi berdasarkan konsep kadar bunga. Kadar bunga bagi deposit ditentukan awal dan oleh itu bersifat pasti. Kadar bunga juga tidak bergantung kepada urusan yang direalisasikan.

Oleh kerana, perbankan Islam adalah berlandaskan baklan syariah yang mengarahkan kadar bunga, hal ini menjadikan pasaran dan pasaran bagi deposit perbankan Islam berbeza berbanding deposit perbankan konvensional. Pasaran deposit perbankan Islam meliputi semua pasaran deposit. Sebaliknya, pasaran deposit perbankan konvensional adalah terhad kepada subset pasaran deposit iaitu yang boleh menerima kadar bunga. Persekitaran deposit yang satu adalah adalah kepercayaan agensi tidak menerima kadar bunga, hanya menerima pasaran deposit perbankan Islam. Bagi mereka, kadar bunga adalah tidak relevan. Oleh itu dengan mencadangkan kedua-dua perbankan tersebut memiliki

produk deposit berbeza, prinsip dan amalan palangan berbeza dengan kadar bunga dan pasaran berbeza, maka apakah palangan yang berbeza itu baik atau? Ia berkaitan adalah deposit perbankan Islam menggunakan deposit perbankan konvensional dan sebaliknya?

Atas alasan tersebut, objektif utama kajian ini adalah untuk menajagi perbandingan kadar bunga deposit perbankan konvensional dengan kadar palangan bagi deposit perbankan Islam di Malaysia. Secara ringkas kajian ini mencadangkan perbandingan, khususnya berhubung dengan deposit perbankan Islam dengan perbankan konvensional di Malaysia.

LATAR BELAKANG TEORI

Malaysia adalah antara sebilangan kecil negara yang mempunyai perbankan Islam yang maju dan wajar secara beransur dengan perbankan konvensional dalam satu sistem perbankan. Kini, perbankan Islam di Malaysia terdiri daripada 12 bank-bank Islam sepenuhnya, dan 11 bank-bank yang tidak sepenuhnya bank-bank Islam dalam bank komersial, yang menawarkan pelbagai jenis deposit dengan pelbagai tempoh matang. Di samping deposit semasa, perbankan Islam menawarkan deposit atas akaun tabung (al-Wa'ibah) dan deposit pelaburan (jama'ah) dengan deposit tetap perbankan konvensional dengan pelbagai tempoh matang. Deposit-deposit ini terbahagi kepada semua *judul* deposit, iaitu tidak terhad kepada deposit-deposit simpan, yang dengan itu berbanding dengan perincian deposit yang sistem yang ditawarkan oleh perbankan konvensional. Keseluruhan itu hanya dari segi jenis dan tempoh matang. Dari segi prinsip dan amalan urusniaga, deposit perbankan Islam adalah berbeza dengan deposit perbankan konvensional.

Deposit perbankan konvensional dibayar kadar bunga yang diisytiharkan atau tetap semasa kontrak. Pendeposit akan memperoleh palangan pasti dan tanpa risiko pada akhir kontrak. Justeru deposit perbankan konvensional adalah aset pasti atau aset bebas risiko nominal. Kadar palangan deposit perbankan Islam ditentukan berdasarkan prinsip perkhidmatan sedang. Berdasarkan prinsip ini, kontrak urusniaga deposit hanya menetapkan sebuah perkhidmatan sedang. Sedangkan urusan direalisasikan seperti kontrak. Oleh kerana urusan adalah tidak pasti risiko kadar palangan juga adalah tidak pasti. Iaitu, deposit perbankan Islam adalah aset tidak pasti yang mempunyai risiko nominal. Dengan risiko yang berbeza, kadar palangan bagi deposit perbankan Islam dijangka berbeza dengan kadar bunga, atau kadar palangan deposit perbankan konvensional. Ini kerana pada umumnya palangan bagi aset-aset kewangan bergantung kepada dapatan risiko masing-masing di samping tempoh matang. Palangan sesuatu aset terdiri daripada dua komponen: harga bagi masa, yang kadangkala dirujuk sebagai kadar bunga masa, dan harga bagi risiko (lihat misalnya Shapiro 1964). Berdasarkan model perlakuan harga aset

model (CARM), peluang dijangka bagi suatu aset pada kemampuan adalah hasil terbalik peluang bebas risiko dengan pemroses risiko. Bagi aset-aset yang sama tempoh matang, perbezaan peluang adalah premium risiko. Deposit-deposit perbankan Islam mempunyai kesetaraan dan segi tempoh matang dengan deposit perbankan konvensional. Bagaimanapun, oleh sebab memiliki risiko ketidakpastian matang, kadar peluang bagi deposit-deposit perbankan Islam sekiranya lebih tinggi berbanding kadar bunga bagi deposit perbankan konvensional yang sama tempoh matang. Perbezaan tersebut memberi gambaran yang pendeposit perbankan Islam harus dibayar premium kerana menanggung risiko yang lebih tinggi.

Lampiran 1, memberikan gambaran kasar tentang kadar peluang deposit perbankan Islam berbanding kadar bunga di Malaysia. Ternyata bahawa kadar peluang deposit perbankan Islam rata-rata tidak lebih tinggi berbanding kadar bunga bagi semua jenis deposit tabung dan deposit berjangka yang sama tempoh matang. Antara deposit perbankan Islam yang mempunyai nilai dibayar premium risiko, malah mungkin diletakkan risiko. Pasaran yang serupa boleh dilihat dalam Mawardi (1997) yang mendapati perbankan Islam menawarkan kadar peluang yang sama seperti perbankan konvensional.

Kadar peluang deposit perbankan Islam ditentukan berdasarkan aset yang dimilikinya oleh bank. Pada suatu tahap perkembangan aset yang tidak diupayakan, kadar peluang akan berubah-ubah selari dengan perubahan aset yang diperoleh oleh bank. Oleh itu, adalah dijangkakan yang kadar peluang deposit perbankan Islam berfluktuasi pro-keatas. Ini kerana aset-aset perbankan tersebut perbezaan Islam lazimnya berhubung dengan positif dengan tahap aktiviti ekonomi. Utang dijangka meningkat semasa ekonomi bertumbuh, dan sebaliknya. Kadar bunga deposit perbankan konvensional tidak ditak kepada bank. Sebaliknya, bank menetapkan kadar bunga deposit untuk memaksimumkan untung dan bukannya untuk mengoptimalkan pasaran deposit (Ruse 1991). Kadar bunga deposit adalah kas (deposit adalah liabiliti) bagi bank manakala kadar bunga pinjaman adalah hasil pinjaman aset kepada bank. Dengan meluaskan perkhidmatan bunga sunnah (pricing) aset (pinjaman dan liabiliti (deposit)) bank boleh meningkatkan kemampuan tetapi bergantung kepada sama ada kadar bunga meningkat atau menurun (Aziz, Kadir & Durrat 2007). Mengikut Flannery (1982), kerentanan operasi bank, terutama bagi bank bersaing besar, boleh dilandaungi daripada taraf naik kadar bunga dengan menyesuaikan struktur kas dan bank. Dapatan kajian empirikal beliau menunjukkan yang perubahan kadar bunga hanya mempengaruhi untung jangka pendek tetapi tidak mempengaruhi untung jangka panjang. Akibat, semua bank tidak dapat dipastikan wujud hubungan antara kadar bunga deposit dengan untung perbankan. Sebaliknya, adalah dijangkakan yang kadar bunga deposit lebih

dipengaruhi oleh pelaksanaan dasar makroekonomi yang mengubah kadar bunga jangka pendek, misalnya kadar antara bank, dan oleh kadar bunga pinjaman. Asumsinya berdasarkan faktor-faktor tersebut pemrosesan, tidak dapat dipastikan secara a priori bentuk perkatatan antara kadar peluang deposit perbankan Islam dengan kadar bunga.

Analisis pengiraan sempam dan pasaran cukup CARM bagi deposit perbankan Islam dan perbankan konvensional mungkin kurang tepat bagi kes Malaysia. Pada dasarnya peminta deposit boleh dibahagikan kepada dua, satu golongan pendeposit rasmi dan semua deposit perbankan Islam dan perbankan konvensional. Bagi golongan ini, perbezaan deposit lebih dipengaruhi oleh tinggi atau rendah kadar bunga atau kadar peluang. Satu golongan lagi misalnya pendeposit rasmi, hanya rasmi deposit perbankan Islam. Bagi mereka kadar bunga tidak berpengaruh dalam pilihan portfolio deposit. Antara wujud segmen dalam pasaran deposit di Malaysia. Segmen pasaran khusus bagi pendeposit perbankan Islam terdiri daripada peminta deposit yang akur kepada kapuasan syariah. Segmen pasaran ini tidak terbuka kepada deposit perbankan konvensional. Saiz segmen ini boleh mempengaruhi kadar peluang perbankan Islam dalam konteks kaitannya dengan kadar bunga. Kheteranya, apabila segmen ini secara relatif kecil, perbankan Islam perlu menawarkan kadar peluang yang lebih bersaing dengan kadar bunga untuk menarik deposit dalam segmen yang lebih besar. Ini boleh diletakkan oleh perbankan Islam dengan mengubah nilai perkhidmatan samping. Maka, dalam situasi segmen pasaran khusus yang kecil, kadar peluang deposit perbankan Islam dijangka mengotai kadar bunga. Sebaliknya apabila segmen pasaran tersebut adalah lebih besar secara relatif, ada kemungkinan yang kadar peluang akan menjerai kadar bunga.

Wujudnya segmen pasaran juga boleh mempengaruhi kelembagaan antara deposit perbankan Islam dengan perbankan konvensional. Sebagai aset kewangan dalam portfolio bebas-dan jenis deposit ini boleh saling menganti. Bagaimanapun, sekiranya kewujudan segmen cukup kerana sehingga berupaya membebankan dan pasaran yang terpisah maka deposit-deposit tersebut bukan lagi saling menganti. Jika keadaan ini berlaku, kadar peluang bagi kedua-dua jenis deposit tidak saling mempengaruhi.

Kajian empirikal menilai kaitan antara deposit perbankan Islam dengan deposit perbankan konvensional dan antara kadar peluang masing-masing tidaklah banyak terutara bagi kes Malaysia. Sudin dan Skanawagan (1995) mengkaji tentang hubungkait kadar bunga kepada total deposit perbankan Islam di Malaysia. Hasil kajian mereka menemui wujudnya hubungan negatif antara kadar bunga dengan total deposit perbankan Islam. Ini memberi pendeposit perbankan Islam memberi respon dengan menanggung deposit apabila berlaku peningkatan dalam kadar bunga.

Solis dan Nurfatih (2006), mengkaji hubungan antara tabung deposit perbankan Islam dengan kadar pelarung perbankan yang ditawarkan perbankan Islam dan skim perbankan Islam di bank konvensional di Malaysia. Dapatan mereka menunjukkan antara kadar bunga dengan tabung deposit perbankan Islam mempunyai hubungan negatif. Semasa kajian Kabeer dan Memon (2002), mengkaji hubungan percetub antara kadar pelarung perbankan Islam dengan kadar bunga perbankan konvensional di Malaysia dengan menggunakan kaedah sebab-akibat Granger yang tidak mengambil kira kewujudan ko-integrasi. Hasil kajian yang ditama menunjukkan bahawa kadar pelarung deposit bank konvensional adalah percetub-Granger kepada kadar pelarung deposit perbankan Islam. Ini bererti perbankan Islam mempunyai kadar bunga dan melakukan penyesuaian dalam pemberian kadar pelarung deposit.

SPEKIFIKASI MODEL, METODOLOGI KARAN DAN DATA

Kajian ini menggunakan data bulanan 2001:1 hingga 2006:12. Perubahlah ialah terdiri daripada kadar pelarung atas kadar bunga bagi deposit bernilai perbankan Islam dan perbankan konvensional dengan pelbagai tempoh matang. Kajian menggunakan deposit kepada empat jenis: deposit tabung dan deposit pelaburan perbankan Islam, deposit tabung dan deposit tetap perbankan konvensional. Kategori yang lebih terperinci tidak dapat dibincang kerana kesediaan data.

Untuk menentukan hubungan antara kadar pelarung dengan kadar bunga, kaedah sebab-akibat Granger digunakan. Untuk ini, kadar pelarung r_t dan kadar bunga r_{jt} bagi deposit yang sama tempoh matang akan diteliti secara berpasangan menggunakan model regresi berikut:

$$\begin{aligned} \Delta r_{jt} &= \alpha + \sum_{i=1}^p \beta_i \Delta r_{jt-i} + \sum_{i=1}^q \gamma_i \Delta r_{jt-i} + \theta_j EC_{jt} + \nu_{jt} \\ \Delta r_{jt} &= \delta + \sum_{i=1}^p \alpha_i \Delta r_{jt-i} + \sum_{i=1}^q \beta_i \Delta r_{jt-i} + \theta_j EC_{jt} + \nu_{jt} \end{aligned} \quad (1)$$

Di mana EC_{jt} dan EC_{jt} adalah perubahan ratar daripada persamaan ko-integrasi, jika wujud, bagi r_t dengan r_{jt} .

Perkaitan antara deposit perbankan Islam dan konvensional diseleksi dengan cara sistem persamaan bahagian portfolio antar-kawasan yang dibincangkan oleh Boudoukh dan Llobes (1988). Sistem persamaan seperti yang dicadangkan oleh Fildes dan Lewis (2002), Haas (1991), dan Taylor dan Clorans (1983) adalah seperti berikut:

$$\nu_{jt} = \delta_j + \beta_j \log \pi_{jt} + \sum_{i=1}^j \gamma_i r_{jt-i} + \nu_{jt} \quad (2)$$

Di mana ν_{jt} ialah bahagian pasaran deposit jenis j ; $j = 1, \dots, J$; π_{jt} ialah bilangan jenis deposit, $\log \pi_{jt}$ ialah jumlah deposit dengan logaritma, r_{jt} ialah kadar pelarung atau

kadar bunga bagi deposit jenis j dan ν_{jt} ialah sebarang ratar. Dalam persamaan (2), parameter β_j mengukur kesan perubahan 1% jumlah deposit terhadap bahagian pasaran deposit j dan γ_i mengukur kesan perubahan kadar pelarung atas kadar bunga deposit j terhadap bahagian pasaran deposit j . Parameter β_j dan γ_i boleh digunakan untuk mendapatkan kejelasan pemisahan deposit. Kelas deposit dibincangkan yang berkaitan pemisahan deposit j terhadap jumlah deposit (atau terhadap bilangan jenis) ialah $\pi_{jt} = 1 + \beta_j \nu_{jt}$, dan kejelasan bunga dan kejelasan silang deposit j terhadap deposit j ialah $\nu_{jt} = (\gamma_1 \nu_{jt} + \gamma_2 \nu_{jt} + \dots)$.

Persamaan (2) perlu dibenarkan kealagan (Taylor dan Clorans (1983), Fildes dan Lewis (2002)) iaitu kealagan penjarangan (additive sp):

$$\sum_{i=1}^j \beta_i = 1; \quad \sum_{i=1}^j \gamma_i = 1; \quad \sum_{i=1}^j \nu_{jt} = 0$$

bagi $j = 1, \dots, J$. Bagaimanapun, kealagan simetri akan diuji. Dua ujian simetri ialah simetri untuk semua jenis deposit, iaitu

$$\gamma_j = \gamma_{j'}; \quad i, j = 1, \dots, J$$

dan simetri di kalangan deposit perbankan Islam dan perbankan konvensional bagi sama tempoh matang.

KEPUTUSAN EMPIRIKAL

Ciri-jadi Lampiran 1 menunjukkan tiga kadar bunga bank konvensional dan kadar pelarung perbankan Islam di Malaysia untuk tempoh 1 bulan, 3 bulan, 6 bulan, 9 bulan dan 1 tahun dan kadar inflasi di Malaysia. Secara berbanding, didapati kadar bunga perbankan konvensional pada umumnya lebih tinggi daripada kadar pelarung perbankan Islam dan didapati juga kedudukannya mempunyai tren yang menurun sehingga akhir tahun 2005. Semasa kajian ini menggunakan kadar bunga bank konvensional dan kadar pelarung perbankan Islam. Secara deskriptif, kadar bunga bank konvensional dalam lingkungan 3.14 peratus hingga tertinggi (recenti) pada tahun 2006:1 dengan 5.66 peratus. Sedangkan kadar pelarung perbankan Islam berada dalam lingkungan 2.80 peratus hingga tertinggi 3.47 peratus pada tahun 2006:1. Secara purata, sepanjang tempoh kajian rata-rata kadar bunga bank konvensional adalah 3.30 peratus dan rata-rata kadar pelarung perbankan Islam adalah 3.09 peratus (Lampiran 2). Nilai statistik t -ujian adalah lebih tinggi bagi kadar pelarung perbankan Islam dengan nilai t 0.19 berbanding kadar bunga bank konvensional iaitu 0.17. Ini bermakna, kadar pelarung perbankan Islam lebih sensitif berbanding kadar bunga perbankan konvensional.

LIJAN SEBAB-MENYEBAB GRANGER

Ujian sebab-akibat Granger berdasarkan model ARMA yang dijalankan antara kadar pelarung perbankan Islam

dengan kadar bunga perbankan konvensional diwajibkan (Lampiran 3). Dapatan kajian menunjukkan bahawa sebab-sebabnya dua hal berikut bagi deposit dengan tempoh matang 6 bulan dan 9 bulan. Bagi deposit yang lain, hanya wujud bahagian sebab-sebab satu hal. Bahagian satu hal daripada kadar bunga kepada kadar pulangan wujud bagi deposit tabung dan deposit dengan tempoh matang 3 bulan dan 12 bulan. Bagi deposit jenis ini kadar bunga perbankan konvensional adalah penyebab Grainger kepada kadar pulangan perbankan Islam dan bukan sebaliknya. Tetapi bagi deposit 1 bulan bahagian utama adalah daripada kadar pulangan kepada kadar bunga. Dapatan ini menunjukkan bahawa kadar pulangan bagi deposit perbankan Islam bukanlah sepenuhnya mengikut apa ditandakan secara eksis berdasarkan kadar bunga. Dapatan ini didapati berbeza dengan dapatan Kalan & Memon (2002) yang menguji bahagian penyebab diantara perbankan Islam dan perbankan konvensional di Malaysia dengan tidak mengambil kira kadar konvensional. Hasil kajian mereka mendapati bahawa sebab-sebab utama daripada kadar bunga kepada kadar pulangan bagi semua tempoh deposit dengan tempoh matang 1 bulan, 3 bulan, 6 bulan, 9 bulan dan 12 bulan dan bagi deposit tabung.

Kepuasan ujian kolintang yang dijalankan (Lampiran 4) menunjukkan wujud bahagian berbeza-bahagian jangka panjang antara kadar bunga perbankan konvensional dengan kadar pulangan perbankan Islam bagi tempoh matang 1 bulan, 3 bulan, 6 bulan, 9 bulan dan 12 bulan. Bagaimanapun, apabila kadar pulangan diuji dengan regresi, bahagian jangka panjang hanya wujud bagi kadar pulangan bagi deposit 1 bulan dan deposit tabung. Dapatan-dapatan ini memberi implikasi bahawa dalam jangka panjang wujud kesederajatan kadar pulangan untuk bergerak seiring dan berlawanan dengan kadar bunga walaupun dalam

jangka pendek kadar pulangan deposit perbankan Islam mungkin bergerak secara tak beraturan kepada kadar bunga deposit perbankan konvensional.

KEPUTUSAN PENGANGGARAN SISTEM PERSAMAAN

Jadual 10 dalam perincian (2) dianggarkan dengan kadar kebolehpercayaan maksimum. Dua pendekatan dijangka. Pendekatan pertama menganggarkan kecermatan jenis deposit tetap/deposit pelaburan dan deposit tabung perbankan Islam dan perbankan konvensional. Pendekatan kedua membezakan antara deposit tetap/ deposit pelaburan dengan deposit tabung. Namun, sistem persamaan deposit tetap dan deposit pelaburan perbankan Islam dan konvensional ditanggarkan bagi deposit tabung. Dalam penganggarkan tersebut, kaedah pengambaran dikenali.

Jadual 11 menunjukkan keputusan penganggaran bagi sistem persamaan permintaan antara jenis deposit perbankan Islam dan konvensional. Didapati bahawa pekali bagi protokol alah log jumlah deposit (Log TD) adalah negatif atas tidak signifikan kecuali pada persamaan deposit tabung perbankan Islam yang bernilai positif. Ini menunjukkan bahawa secara relatif hanya deposit tabung perbankan Islam yang mengalami peningkatan apabila terdapat tambahan dalam jumlah deposit. Bahagian relatif deposit tabung tidak mengalami perubahan rasional kerana relatif deposit tetap perbankan konvensional dan deposit pelaburan perbankan Islam mengalami persamaan. Didapati juga yang kesan terhadap bahagian relatif deposit daripada perubahan kadar pulangan atau kadar bunga masing-masing adalah tidak signifikan. Bahagian relatif semua jenis deposit didapati tidak mengalami perubahan signifikan apabila kadar pulangan atau kadar bunga masing-masing mengalami peningkatan. Dapatan ini tidak seperti jangkaan awal. Bagi deposit-deposit ini bahagian

JADUAL 1. Anggaran Model Sistem Persamaan Bahagian Relatif Deposit Perbankan

	Deposit Tetap Perbankan Konvensional	Deposit Tabung Perbankan Konvensional	Deposit Pelaburan Perbankan Islam	Deposit Tabung Perbankan Islam
constant	1.8007* (0.8561)	0.7907* (0.0820)	2.8552* (0.8575)	-0.2061** (0.0077)
LogTD	-0.4324* (0.0179)	-0.0037 (0.0611)	-0.5164* (0.0159)	0.0521* (0.0330)
RTRK	-0.0088 (0.0161)	-0.0063* (0.0036)	0.0681** (0.0119)	-0.0229* (0.0075)
RTDK	0.0404* (0.0108)	-0.0025 (0.0073)	-0.0595* (0.0094)	0.0326** (0.0073)
RDFI	0.0011 (0.0008)	-0.0045 (0.0058)	0.0034 (0.0053)	-0.0019 (0.0045)
RDTI	0.0375* (0.0088)	0.0161* (0.0051)	-0.0113* (0.0078)	-0.0021 (0.0041)

Sumber: Output EViews

Nota: Angka dalam kurungan adalah nilai-p. **, * = Signifikan pada aras kepercayaan 1%, 5%

TABEL 2. Anggaran Pekali Kuarjalan Pemintaan Deposit

	Deposit Tetap Perbankan Konvensional	Deposit Tabungan Perbankan Konvensional	Deposit Pelaburan Perbankan Islam	Deposit Tabungan Perbankan Islam
Ora	1.6066* (0.8121)	0.9662* (0.1046)	-3.7849* (0.1491)	3.7994* (0.0408)
Quar	0.8484 (0.8779)	-0.7767* (0.2230)	2.1568* (0.4308)	-4.0607* (1.4713)
Uras	0.1306* (0.0283)	-0.0589 (0.0981)	-1.0598* (0.1674)	1.2861* (0.6823)
Syar	0.0647 (0.0429)	-0.0994 (0.1181)	0.1564 (0.2862)	-0.3134 (0.4345)
Syar	0.0978* (0.0234)	0.0946* (0.0641)	-0.8943* (0.1325)	-0.2299 (0.4997)

Nota: Angka dalam kurungan menunjukkan nilai piawai

TI = Tasi deposit perbankan; RTDK = Kadar bunga deposit tetap perbankan konvensional; RTDI = Kadar bunga deposit tabungan perbankan konvensional; RDP = Kadar pelaburan deposit perbankan konvensional; dan RDTI = Kadar pelaburan deposit tabungan perbankan Islam.

pasaran masing-masing mempunyai lebih dipengaruhi oleh kadar pelaburan atau kadar bunga deposit ini.

Jadual 2 menunjukkan anggaran pekali kuarjalan pelbagai jenis deposit. Didapati bahawa kewajahan pelaburan (atau kuarjalan ketahanan) bagi deposit tabungan Islam adalah tinggi iaitu sebanyak 3,7994 apabila dibandingkan dengan deposit tetap, deposit tabungan bank konvensional dan deposit pelaburan perbankan Islam. Ini bererti bahawa, apabila jumlah deposit bank Islam meningkat 1%, maka deposit tabungan perbankan Islam akan meningkat sebanyak 3.7994%. Kuarjalan permintaan seswa jenis deposit terhadap kadar pelaburan/kadar bunganya sendiri adalah tidak signifikan, manakala deposit-deposit ini adalah sangat tidak sejaj bagi. Pekali kuarjalan deposit tetap perbankan konvensional bertanda positif manakala deposit ini adalah pengangap kepada seswa deposit lain termasuk deposit tabungan perbankan konvensional. Sebaliknya, pekali kuarjalan silang deposit tabungan perbankan konvensional bertanda negatif yang manakala deposit ini pengangap kepada deposit tetap perbankan

konvensional dan deposit pelaburan perbankan Islam. Bagi deposit pelaburan perbankan Islam, maka kuarjalan silang manakala deposit ini pengangap deposit tetap tetap pengangap kepada deposit tabungan perbankan Islam dan perbankan konvensional. Begitu juga bagi deposit tabungan perbankan Islam. Deposit ini adalah pengangap deposit deposit tetap dan deposit pelaburan. Dapatan ini manakala bahawa seswa deposit, kecuali deposit tetap perbankan konvensional, adalah pengangap kepada sebahagian deposit daripada kategori lain. Dapatan ini juga manakala bahawa deposit perbankan Islam boleh menjadi pengangap dan oleh itu boleh dianggap alternatif kepada deposit perbankan konvensional.

Jadual 3 manakala anggaran parameter bagi sistem persamaan bahagian relatif deposit tetap perbankan konvensional dan deposit pelaburan perbankan Islam. Kedua-dua deposit tersebut didapati bahawa pengangap kuarjalan hanya bagi persamaan deposit tetap perbankan konvensional dan deposit pelaburan perbankan Islam yang bertanda positif, ini

TABEL 3. Anggaran Bahagian Pesara Deposit Tetap/Deposit Pelaburan dan Deposit Tabungan

	Deposit Tetap Perbankan Konvensional	Deposit Tabungan Perbankan Islam	Kuarjalan	Deposit Pelaburan Perbankan Konvensional	Deposit Tabungan Perbankan Islam
constant	0.3687* (0.0918)	0.6200* (0.0918)	constant	1.2722* (0.3975)	-0.2123 (0.2875)
logTD1	0.5837* (0.0148)	0.4163* (0.0148)	logTD2	0.4067* (0.0423)	0.5813* (0.0055)
RTDK	0.0177 (0.0143)	-0.0177 (0.0143)	RTDI	0.0284* (0.0046)	-0.0284* (0.0003)
RDP	-0.0008 (0.0121)	0.0008 (0.0121)	RDTI	-0.0006 (0.0031)	0.0006 (0.0031)

Nota: Angka dalam kurungan menunjukkan nilai piawai

* = signifik pada aras keyakinan 1%

TABEL 4. Anggaran Pekali Kompleks Persekitaran Deposit

	Deposit Tetap Perbankan Konvensional	Deposit Tabungan Perbankan Islam	Kompleks	Deposit Pelaraban Perbankan Konvensional	Deposit Tabungan Perbankan Islam
Mean	1.6705* (0.0171)	4.2211* (0.1151)	0.00	1.4008* (0.0479)	6.0500* (0.3431)
Stdev	0.067 (0.0562)	0.4232 (0.3459)	0.00	0.0661* (0.0129)	-0.4594* (0.0971)
Skurt	-0.0628 (0.0436)	0.0191 (0.2941)	0.00	-0.0001 (0.0100)	0.3096 (0.0012)

Anggaran daripada jadual 3

sehari peningkatan 1% kadar pelarangan deposit perbankan konvensional dan pelaraban perbankan Islam akan meningkatkan deposit tetap perbankan konvensional dan deposit pelaraban perbankan Islam sebanyak 0.0177% dan 0.0000%. Begitu pula berlaku deposit tabungan perbankan konvensional dan perbankan Islam meningkat sebanyak 0.0394% dan 0.0990%. Kesua bagi jumlah deposit terhadap semua persekitaran deposit perbankan konvensional dan perbankan Islam tidak signifikan untuk laluan dan perubahan tersebut.

Jadual 4 menunjukkan keputusan jumlah deposit (kekayaan), keputusan harga dan keputusan silang persekitaran deposit bagi deposit dengan tingkat matang yang sama. Didapati bahawa keputusan jumlah deposit bagi deposit tabungan Islam adalah tinggi iaitu 4.2211 dan 0.0500 apabila dibandingkan dengan deposit tetap perbankan konvensional. Ini berarti bahawa jumlah deposit perbankan Islam meningkat sebanyak 1%, maka deposit tabungan perbankan Islam akan meningkat sebanyak 4.2211% dan 0.0990%. Pekali keputusan silang bagi deposit tetap perbankan konvensional dan bagi deposit pelaraban perbankan Islam masing-masing mempunyai tanda negatif tetapi tidak signifikan. Pekali keputusan silang bagi deposit tabungan kadar dan perbankan juga bertanda negatif. Ini berarti deposit-dipositi tersebut yang sama tempoh matang adalah pengganti antara satu sama lain, walaupun secara lemah.

RUMUSAN DAN KESIMPULAN

Objektif utama kertas kerja ini ialah menyiasat kebolehgunaan antara deposit perbankan Islam dan perbankan konvensional. Seterusanya menentukan kesesuaian beberapa antara kadar pelarangan perbankan Islam dengan kadar bunga bank konvensional. Dalam kajian ini, tidak seperti kajian sebelumnya, pengujian dengan menggunakan model kointegrasi dan model *Seemingly Unrelated Regression* (SUR). Kajian meliputi dua bilangan tempoh 2001:1 hingga 2006:12. Dapatan kajian menunjukkan wujud hubungan kointegrasi antara kadar bunga deposit perbankan konvensional dengan kadar pelarangan deposit perbankan Islam yang sama tempoh matang. Kekuatan yang dalam jangka panjang kadar

bunga lebih mempengaruhi kadar pelarangan, dan tidak sebaliknya. Namun dalam jangka pendek, kadar bunga deposit perbankan konvensional bukanlah menjadi faktor yang menjelaskan perubahan jangka pendek kadar pelarangan deposit perbankan Islam. Analisis sebab-menyebabkan Granger menunjukkan wujud hubungan positif antara kadar bulat bagi kadar pelarangan dan kadar bunga deposit pelaraban/deposit tetap 6 bulan dan 9 bulan. Masalah bagi tempoh 1 bulan, kadar pelarangan adalah penyebab Granger kepada kadar bunga.

Kajian ini juga mendapati bahawa deposit perbankan Islam adalah lebih awal kekayaan berbanding deposit perbankan konvensional. Ini menunjukkan bahawa pertumbuhan deposit perbankan Islam rata-rata lebih cepat berbanding deposit perbankan konvensional secara ekonomi sedang berkembang. Bagaimanapun secara deposit perbankan Islam dan konvensional didapati tidak awal bunga menandakan deposit-deposit ini kurang responsif terhadap perubahan kadar pelarangan atau kadar bunga masing-masing. Sebaliknya persekitaran deposit lebih responsif kepada perubahan kadar bunga atau kadar pelarangan bagi deposit jenis lain atau bagi deposit dengan tempoh matang yang berbeza. Berdasarkan anggaran keputusan silang, didapati bahawa deposit perbankan Islam boleh menjadi pengganti dan boleh menjadi pengganti kepada deposit perbankan konvensional. Begitu juga deposit perbankan konvensional. Bagaimanapun, jika keputusan silang dianggap berdasarkan keserasian tempoh matang, maka semua deposit perbankan Islam atau perbankan konvensional adalah pengganti lemah antara satu sama lain. Justeru dapat disimpulkan bahawa deposit perbankan Islam bukanlah sekadar pengganti tetapi malah berfungsi sebagai pengganti yang boleh menjadi alternatif kepada deposit perbankan konvensional.

RUMUKAN

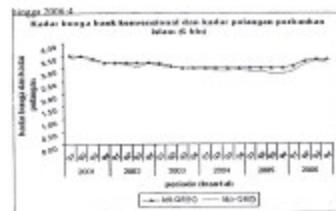
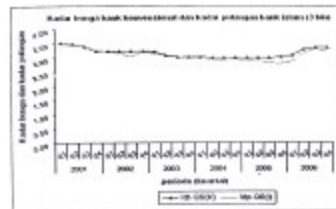
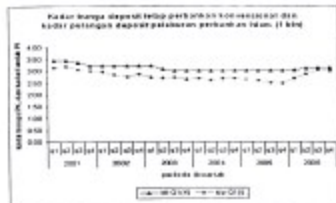
Awie Ku dan Ali F. Darat. 2007. Modeling money demand under the profit-sharing banking scheme: Some evidence on policy instability and long run stability. *Global Financial Journal* 10: 104-121.

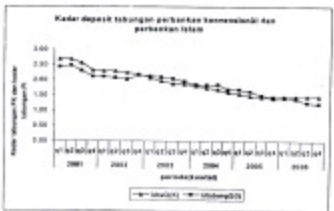
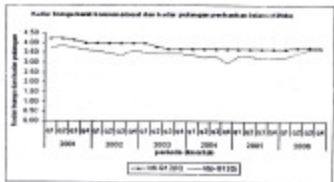
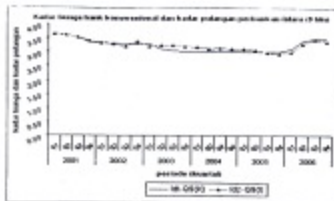
Bank Negara Malaysia. 1999. *The Central Bank and the Financial System in Malaysia: a decade of change 1989-1999*. Kuala Lumpur: Bank Negara Malaysia.

- Branson, W.C. & Tobin, J. 1968. Parity in financial model building. *American Economic Review* 58: 99-122.
- Darut, A. F. 1988. The Islamic interest free banking system: Some empirical evidence. *Applied Economics* 20: 417-425.
- Darut, A. F. 2000. Monetary stability and interest-free banking revisited. *Applied Economic Letters* 7: 803-806.
- Darrat, A.F. 2002. On the efficiency of interest-free monetary system: A case study. *The Quarterly Review of Economic and Finance* 42: 747-749.
- Fel'dman, Andrew & Inessa Sklyars. 2002. Why is it so hard to finance budget deficits? Problem of a developing country. *Journal of Asian Economics* 13: 531-544.
- Flowers, M.J. 1982. Fixed bank deposit as quasi-fixed factors of production. *American Economic Review* LXXII: 527-535.
- Hanan, M. Kabir. 1999. Islamic banking theory and practice: The experience of Bangladesh. *Managerial Finance* 25(2): 68-114.
- Hess, A. 1991. The effects of transaction costs on household financial asset demands. *Journal of Money, Credit and Banking* 23: 388-409.
- Khalim, Ahmad & Mawaz Md. Yus. 2002. Causal relationship between Islamic and conventional banking instruments in Malaysia. *International Journal of Islamic Financial Services* 4 (4): 1-8.
- Lita Marwan. Debita Norriesia Afien. 2001. Interest rate and loan supply: Islam versus Conventional Banking System. *Jurnal Ekonomi Malaysia* 35: 61-68.
- Murwally, M.M. 1997. Differences between the financial characteristics of interest-free and conventional bank's. *European Business Review* 9(7/2): 92-98.
- Yus, L.D. 1991. *Commercial bank management*. United State of America: Richard D. Irwin Inc.
- Sudin Haron & NorulHish Ahmad. 2000. The effects of conventional interest rates and rate of profit on funds deposited with Islamic banking systems in Malaysia. *International Journal of Islamic Financial Services* 1(4): 1-7.
- Sudin Haron & Shamsugary, B. 1993. The effects of rate of profit on Islamic Bank's deposits: A case. *Journal of Islamic Banking and Finance* 12(2): 38-28.
- Samsul, Abdul. 1999. Comparative efficiency of the Islamic bank Malaysia vis-a-vis conventional bank. *Journal of Economics and Management* 3(1): 1-8.
- Taylor, J. & Chansins K.M. 1983. A simple portfolio allocation model of financial wealth. *European Economic Review* 23: 240-251.
- Zulkafly Abdul Karim, Amirudin Mokhtar & Mohd Azlan Shah Zaid. 2004. Hubungan antara kadar pelangan simpanan dengan pemilikan deposit status perbankan Islam di Malaysia. *Jurnal Ekonomi Malaysia* 38: 3-27.

Pusat Pengajian Ekonomi
Fakulti Ekonomi dan Pengurusan
Universiti Kebangsaan Malaysia
43000 UKM Bangi, Selangor D.E.
mawaz@ukm.my

LAMPIRAN 1. Tiga Keterpaparan Terhadap Iklim berdasarkan Keterbacaan Perubahan Iklim: 2001-1

LAMPIRAN 2. Analisis Deskriptif Kode Bangs Perbaikan Konvensional dan Kode Palang Perbaikan Jalan

Kode Bangs Dsb Konvensional						
Tersup Hiang	1	3	6	9	12	Tibangan
Min	5.1182	3.3326	3.1809	3.2242	5.8504	1.8969
Stabat Pwasi	0.1425	0.3482	4.1691	0.2196	0.1899	0.4133
Koeffisien Variasi	0.0417	0.0475	0.0533	0.0641	0.0491	0.2178
Minimum	3.0000	3.0000	3.0000	3.0000	5.0000	1.0000
Maksimum	3.4000	3.4000	3.5200	3.6900	4.3000	2.6900

Kode Palang Perbaikan Jalan						
Tersup Hiang	1	3	6	9	12	Tibangan
Min	2.7823	2.8618	3.8731	3.2531	3.4624	1.8181
Stabat Pwasi	0.1999	0.1806	0.3920	0.3982	0.2331	0.2516
Koeffisien Variasi	0.0718	0.0697	0.0625	0.0585	0.0673	0.0882
Minimum	2.4900	2.5800	2.5600	2.6400	2.5800	1.2100
Maksimum	3.2100	3.2700	3.4900	3.7400	3.8700	2.4000

LAMPIRAN 3. Perbedaan Sebelah Penyebab Geogier antara Kode Palang Perbaikan Jalan dengan Kode Bangs Perbaikan Konvensional

Model	Obs	Perbaikan Jalan tidak penyebab Geogier perbaikan konvensional		Perbaikan Konvensional tidak penyebab Geogier perbaikan jalan	
		F-statistics	P-value	F-statistics	P-value
1-batas	VBC 78	0.1831	0.6618	3.5224***	0.0640
3-batas	VBC 78	5.5088*	0.0062	1.5122	0.2238
6-batas	VBC 78	8.3754*	0.0006	3.3643**	0.0379
9-batas	VBC 78	17.2413*	0.0001	3.6295***	0.06590
12-batas	VBC 78	10.2654*	0.0021	8.0198	0.0086
tabangan	VBC 78	2.5169***	0.0053	8.9551	0.0359

Note: *, **, ***, Signifikan pada area kesetiaan 10%, 5% dan 10%.

VBC = value error correction

LAMPIRAN 4. Penganggaran Kategorisasi (jumlah ARDL) Persebaran Ulah Basanda: Kode Palang Perbaikan Jalan

Nilai krikal	Obs	Obs	1-6bs	3-6bs	6-6bs	9-6bs	12-6bs	tabangan
1%	6.377	7.313						
5%	4.958	3.432	3.1182**	4.0258**	8.6781*	7.4211*	15.1007	3.8945***
10%	4.173	4.647						

Note: Nilai krikal daripada Narayan (2001), Table F(1)unrestricted intercept and restricted

model. *, **, ***, signifikan pada area 10%, 5% dan 10%.

Persebaran Ulah Basanda: Kode Bangs Perbaikan Konvensional

Nilai krikal	Obs	Obs	1-6bs	3-6bs	6-6bs	9-6bs	12-6bs	tabangan
1%	6.577	7.313						
5%	4.930	5.457	3.4354**	1.8701	1.3574	8.2885	1.6437	4.5364**
10%	4.113	4.647						

Note: Nilai krikal daripada Narayan (2001), Table F(1)unrestricted intercept and restricted

model. *, **, ***, signifikan pada area 10%, 5% dan 10%.